

MARMARA ÜNİVERSİTESİ FEN - EDEBİYAT FAKÜLTESİ

TÜRKLÜK ARAŞTIRMALARI
DERGİSİ

7

Kurucusu:

Hakkı Dursun YILDIZ

Âmil ÇELEBİOĞLU Armağanı

İstanbul, 1993

CÂMÎ'NİN KIRK HADİSİ'NİN TÜRKÇE VE ARAPÇA MANZÛM BİR TERCÜMESİ ÜZERİNE

AHMET SEVGI*

Hız. Peygamberimizin "Kim ümmetimin için din işlerine dair kırk Hadîs ezberlerse, Allâhü teâlâ onu fakîhler ve âlimler topluluğu içinde diriltir." sözünden ilhâm alınarak vücûda getirilen ve milâdî sekizinci asrın sonuna doğru ilk mahsûllerini vermeye başlayan "Kırk Hadîs" nev'inin iki büyük temsilcisi vardır: NEVEVÎ (1233-1277) ve CÂMÎ (1414-1492). Bunlardan birincisi mensûr "Kırk Hadîs" nev'inde, ikincisi de manzûm "Kırk Hadîs" nev'inde üstâd kabûl edilmektedir. Bu iki zâtın derleyip şerh ettikleri "Kırk Hadîs"ler asırlar boyu gerek Türkler ve gerekse Arap ve Acemler tarafından defâlarca tercüme ve şerh edilmiştir. Biz bu makâlemizde CÂMÎ'nin Kırk Hadîsi'nin¹ Türkçe ve Arapça manzûm bir tercümesi üzerinde durmak istiyoruz...

Câmî'nin derlediği "Kırk Hadîs" in sırayla, Ali Şîr Nevâî (1441-1501), Fuzûlî (1480-1566), Rihletî (16. asır), Nâbî (1642-1712), Münîf (?-1742), Seyyid İbrâhîm (1701-1783) ve Zühdî (1854-1914) tarafından Türkçe'ye nazmen tercüme edilmiş olduğu ilim âleminin mâlumudur². Biz bu halkaya yeni bir ilâve daha yapmak istiyoruz...

* Yard. Doç.Dr., Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi.

¹ Abdurrahman Câmî, bu eserini 836/1481'de kaleme almıştır. Müellif, Farsça mensûr bir mukaddimeden sonra ezberlenmesi kolay "Hadîs"lerden kırk tânesini seçerek her birini yine Farsça bir kıta ile tercüme ve şerh etmiştir. Eserin yazma ve basma nüshaları çoktur.

² Câmî'nin "Kırk Hadîsi'nin, Üniv. Ktp. TY No: 1624'de kayıtlı yazarı bilinmeyen bir tercümesi daha vardır. Bu tercümeyle ilgili geniş bilgi için bkz:

a- Karahan, Abdulkâdir: Câmî'nin Erba'ini ve Türkçe Tercümeleri, TDED c. 4, Sayı: 4, İstanbul 1952 s. 345-371.

b- Karahan, Dr. Abdulkâdir: İslâm-Türk Edebiyatında Kırk Hadîs toplama, tercüme ve şerhleri, İstanbul 1954.

Çalışmalarımız esnâsında Millî Kütüphanâ'de (No: 2545 v. 16^b - 23^a ve 3665 1^b - 8^a) tesâdüf ettiğimiz bu "Kırk Hadîs" tercümesinin yazarı "Müfîd" adında bir zâttır. Müellif risâlenin üç yerinde mahlasını zikretmektedir:

Bu nazm-ı Müfîd-i bî-nizâm oldu çün
Manzûme-i erba'în-i Câmî'ye karîn³

Bu nazm-i Müfîd-i erba'înle umarım
Silk-i fukahâ-yı neşrde olmak mahşûr⁴

Kad-temme manzûmetü'l-abdi'l-Müfîd'i bi-avni
Allâhi subhânehû hamden ve şükranâ⁵

Kaynaklarda "Müfîd" mahlasını taşıyan iki kişi zikredilmektedir⁶. Bunlar; Müfîd Seyyid Abdulkerim Efendi (ölm. 1726)⁷ ile İsmâil Müfîd Efendi'dir. (ölm. 1802)⁸ "Osmanlı Müellifleri"nde, İsmâil Müfîd Efendi'nin "Hadîs-i Erba'în-i İmâm-ı Nevevî" adlı bir eseri olduğu

³ Müfîd, Manzûme-i Hadîs-i Erba'în, Millî Ktp. Nu: 2545 v. 16^b.

⁴ Müfîd: a.g.e., v. 17a.

⁵ Müfîd: a.g.e., v. 23a.

⁶ Müfîd Efendi: Mûteahhîrîn-i Şu'arâ-yı Osmâniyyeden iki zât olup ikisi de tarikat-ı Nakşibendiyye meşâyihindendir. Birincisi (Şeyh Abdulkerîm) Bursalı olup 1130/1717'de hac tarîkinde vefât etmiştir. İkincisi (Şeyh İsmâil) İstanbul'lu olup 1217/1802'de vefât etmiştir. (Ş.Sâmî: Kâmûsu'l-a'lâm, Mihran matba'ası, İstanbul 1316 c. 6, s. 4360).

⁷ a- Sâlim: Tezkire-i Sâlim, İkdâm Matbaası, İstanbul 1315, s. 623-625.

b- İsmâil Belîğ: Nuhbetü'l-âsâr, Haz: Yrd. Doç.Dr. Abdulkerim Abdulkâdiroğlu, Ankara 1985, s. 495-496.

c- Fatin Dâvud: Hâtîmetü'l-eş'âr, İstanbul 1271, s. 379.

d- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi c. 6, s. 464-465.

e- Ş. Sâmi: a.g.e., s. 4360.

⁸ a- Fatin Dâvud: a.g.e., s. 379.

b- Bursalı Mehmet Tâhir: Osmanlı Müellifleri, c. 1, İstanbul 1972, s. 362.

c- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, c. 5, s. 7.

d- Ş.Sâmî: a.g.e., s. 4360.

kayıtlıdır⁹. Bursalı Müfîd Seyyid Abdulkerim Efendi'nin eserleri hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgiye rastlayamadık. Ancak, "Sâlim Tezkiresi"nde¹⁰ iyi bir şâir olduğu belirtilerek şiirlerinden örnekler verilmektedir. Ayrıca Sâlim, Müfîd Abdulkerim Efendi'nin Arapça'yı Gözübüyük Mehmed Efendi'den, Farsça'yı da Bursalı "Resîm"den öğrendiğini kaydeder. Bu bilgilere, Bursalı Müfîd Abdulkerim Efendi'nin üdebâ, İsmâil Müfîd Efendi'nin de ülemâ sınıfına dâhil olduğunu eklersek söz konusu ettiğimiz "Kırk Hadis"in, Müfîd Abdulkerim Efendi'ye âit olması ihtimâli ağırlık kazanır. Zîrâ, ulemânın, daha çok "Nevevî'nin Erba'îni"ni, üdebânın da "Câmî'nin Erba'îni"ni tercih ettikleri mâlûmdur. Yine "Sâlim Tezkiresi"nde, Bursalı Müfîd Abdulkerim Efendi'nin Arapça ve Farsça'sına işâret edilmiş olması mezkûr zâtın bu iki dili iyi bildiğine dâir bir delil kabul edilebilir. Üzerinde durduğumuz "Kırk Hadîs", Farsça'dan Türkçe'ye bir nakil ve ayrıca her Hadîs bir beyitle Arapça şerh edilmiş olduğuna göre, müellifinin Müfîd Abdulkerim Efendi olması gâyet mantıklı görünüyor. Bu sebeple biz bu "Kırk Hadîs"in, Bursalı Müfîd Abdülkerim Efendi'nin olması gerektiği kanâatindeyiz...

ESERİN MUHTEVÂSİ

Müfîd Efendi, eserine şu rubâî ile giriyor:

Bu nazm-ı Müfîd-i bî-nizâm oldı çün
Manzûme-i erba'îni Câmî'ye karîn
Yâ Rab Hadîs-i Erba'în hurmetine
Kılma beni mahrûm-ı şefâ'at. Âmîn¹¹.

Müellif, daha sonra birer rubâî ile Arapça ve Türkçe olarak hamd ü senâ ettikten sonra "Câmî'nin Erba'îni"ndeki sıraya uygun olarak Hadis metinlerini ele alır ve her Hadîs'i önce Arapça bir beyitle sonra da Türkçe bir rubâî ile tercüme ve şerh eder¹². Müfîd Efendi, tercümelerde "ahreb" ve

⁹ Bursalı Mehmet Tâhir: a.g.e., s. 362.

¹⁰ Sâlim: a.g.e., s. 623-625.

¹¹ Müfîd: a.g.e., v. 16^b.

¹² Ashında eser, girişleri müteâkip "Hadîs'lerin metni, Câmî'nin Farsça kıtası, Müfîd'in

“ahrem” vezinlerini kullanmıştır. Ayrıca “rubâîlerde her mısram ayrı bir vezinle yazılabileceği” ruhsatından âzâmî ölçüde istifâde etmiştir.

Müfîd Abdulkerim Efendi, Câmî'nin kıtalarını aynen tercüme etmek yerine, Hadîs metinlerinden ilhâm alarak, oldukça serbest bir tercüme yolu tâkip etmiştir. Arapça beyitler için de aynı şeyleri söylemek mümkündür.

Müfîd'in bu tercümedeki başarısı hakkında bir mukâyese imkânı vermesi bakımından birinci ve kırkinci “Hadîs”lerin, kronolojik sıraya göre şâirlerimiz tarafından yapılan Türkçe tercümelerini aşağıya alıyoruz...

«لا يؤمن احدكم حتي يحب لآخيه ما يحب لنفسه»

Câmî: هر كس را لقب مكن مؤمن
 تا نخواهد برادر خود را
 كرچه از سعي جان وتن كاهد
 انچه از بهر خوشتن خواهد *

Nevâî: Mü'min irmesdür ol ki imândın
 Rûzgârîde yüz safâ körgey
 Tâ ki kardaşığa revâ körmes
 Her ne kim özige revâ körgey.

Fuzûlî: Mü'min olmaz kişi hakîkat ile
 Tutmayınca tarîk-ı terk-i hevâ
 Her ne öz nefesine revâ görse
 Yâr u kardaşa görmeyince revâ

Arapça beyti ve Türkçe rubâîsi” şeklinde, Farsça, Arapça ve Türkçe müstakil üç ayrı risâle olarak tertîb edilmiştir. “Câmî'nin Erba'îni” metinden çıkarılınca eserin tertîbi bu şekilde olmaktadır.

* Kendisi için istediği şeyi kardeşine de istemedikçe herkese, çabalamadan can ve ten yıpratma bile, yine mümin adını verme!

- Rıhletf:** Mü'min-i kâmil olmaya hergiz
Sevmeyen cânı gibi kardaşını
Dōst görine lik düşmen ola
Sāz kılmaya içine taşını.
- Nâbî:** Didi Fahr-i rusül değil mü'min
O kesân kim rüz-ı bî-sıdk u safâ
Kendi nefesine gördüğün lâyıık
Görmeyip tâ birâderine revâ.
- Münîf:** Mü'min olmaz o kimse her ne kadar
Bulsa hüsn-i amelde ömri fenâ
Her ne isterse nefesine tâ kim
Anı ihvâna dahi göre sezâ.
- Seyyid İbrahim:** Lakab-ı mü'min ana cârf kim
Çün buyurdu Habîb-i Rahmânî
Nefsine kıldığı mahabbet-veş
İde ızhâr hubbû'l-avanı.
- Zühdf:** Kişi îmân-ı kâmile o zamân
Nezd-i îmâniyânda mâlik olur
O işi isteye birâderine
Kim ana kendi dahi sâlik olur.
- Lâ-edrf:** Mü'min olmaz o kimse 'âlemde
Ten ü canın eride her ne kadar
Tâ karındaşı mü'mine dilemez
Anı kim kendi nefesine ister.
- Müfd:** İtmâm idemez mü'min olan imânın
Nefsiyle berâber itmese ihvânın
Hep ahz u 'atâ hatâ olur elbette
Keffeyni müsâvî olmasa mizânın

«لايشبع المؤمن دون جاره»

Câmî:

هو که در خطهء مسلمانى
 باشد از نقد دين کرائمایه
 کى پسندد که خود بخسبد سير
 بنشيد کرسنه همسايه *

Nevâî:

Kim ki mü'mindurur kaçan çıdağay
 Ki özi tok u koşnı bolğay aç
 Anga dağı kirek yitürse nasib
 Hanıda ger gülâc u ger omaç.

Fuzûlî:

Mü'min oldur ki mümkün oldukça
 Koñşısın gayra itmeye muhtâc
 Ol, degül kim huzür ile giceler
 Özi tok yata, koñşısı yata ac.

Rihletî:

Şol müselmân ki dâr-ı islâmda
 Nakd-i dînden ola girân-mâye
 Nice yata tena'um eyleye sir
 Ki otura gürisne hem-sâye

Nâbî:

Her kimin k'ola hân-ı kalbinde
 Nân-ı islâm u ni'met-i imân
 Nice lâyıq ki kendüsi yatup
 Cü'-ı hem-sâyesin göre şâyân.

* Müslümanlık ülkesinde, din nakdi yönünden değerli kimse nasıl hoş görür ki kendi tok yata, komşusu ise aç otura.

- Seyyid İbrâhim: Mü'min olan kişinin elbette
 Nakd-i dîni ola girân-mâye
 Hakk-ı câra idüp ri'âyet hem
 Bile ol kim gürisne hem-sâye.
- Zühdî: Hamdü li'l-lâh degül-durur mâlik
 Müslimânlar cihânda öyle hûya
 Kim bile komşusu aç olduğunu
 Kendisi tok ola yata uyuya.
- Münîf: Kim ki iklim-i müslimânîde
 Nakd-i dîn iledür girân-mâye
 Sîr-nâ'im olup revâ görmez
 Câyi' u kâ'im olan hem-sâye.
- Lâ-edrî: Müslim-i kâmil işte o kesdür
 Virilür sofrasında her kese yer
 Gelmece cârı sofraya doymaz
 Her ne var ise mâ-hazarı ile yer.
- Müfîd: Hem-sâyesiniñ cü'mü idrâk idicek
 Mü'min olana şib' hâsıl olmaz
 "La-yüsminü lâ-yügnî"yle kâni' olur
 Mâdâm ta'âm cârına vâsıl omaz.

Bu küçük mukâyeseden de anlaşılacağı üzere Müfîd Efendi, tercümede pek başarısız görünmüyor. Gerçi zaman zaman gerek mânâ ve gerekse vezin bakımından birtakım aksaklıklar göze çarpmaktadır. Ancak, bunların birçoğunun müstensihden kaynaklandığını söylemek mümkündür. Eserin değişik nüshaları bulunarak mukâyese imkânı elde edilebilse bu ufak tefek kusurların da ortadan kalkacağı kanâatindeyiz.

Ayrıca eser, Türkler tarafından yapılan Arapça manzûm Kırk Hadîs

tercümesinin bilinen ilk örneğidir¹³. Buna, Arap dilinde bile manzûm erbaînlere pek tesâdüf edilmediğini¹⁴ eklersek eserin kıymeti kendiliğinden ortaya çıkmış olur.

Şimdi bu kıymetli risâlenin metnini sunuyoruz* ...

HADİS-İ ERBA'İN-İ MÜFİD

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ وَبِهِ الْبَدْءُ وَالتَّمِیْمِ

Bu nazm-ı Müfîd-i bî-nizâm oldu çün
Manzûme-i erba'in-i Câmî'ye karîn
Yâ Rab Hadîs-i Erba'in hurmetine
Kılma beni mahrûm-ı şefâ'at. Âmin.

اصح کل حدیث حمد مولانا
شم الصلوة علی النبی اولانا
در نظم لشرح اربعین حدیثا
مثل نظم فرید الجام عرفانا

Olsun o Hudâ'ya hamd-i gayr-ı mahsûr
Kim kıldı bu nâ-tüvâna nazmı makdûr
Bu nazm-ı Müfîd-i erba'inle umarım
Silk-i fukahâ-yı neşrde olmak mahşûr.

¹³ Hadîslerin Arapça manzûm tercümeleri için bkz. Sevgi, (Yrd.Doç.Dr.) Ahmet: Müfîd'in Arapça Manzûm Kırk Hadîs Şerhî, İslâmî Edebiyat Dergisi, Devre: 3 sayı: 1 s. 9-12.

¹⁴ Karahan, Dr. Abdulkâdir: a.g.e., s. 28.

* "Câmî'nin Erba'ini ve Türkçe Manzûm Tercümeleri" adlı müstakil çalışmamız tamamlanmak üzeredir. İnşallah neşretme imkânı buluruz...

- ۱ -

لا يؤمن احدكم حتي يحب لا خيه ما يحب لنفسه

-1-

İtmâm idemez mü'min olan imânın
Nefsiyle berâber itmese ihvânın
Hep ahz u atâ hatâ olur elbette
Keffeyni müsâvî olmasa mîzânın.

- ۲ -

من اعطي لله ومنع و احب لله و ابغض لله فقد استكمل ايمانه

-2-

İmânını bir ferd idemez istikmâl
A'mâlini itmeden karîn-i ihlâs
Bir 'abd ki Mevlâ'sına tahsîs itmez
Her hizmetini, olamaz ol bende-i hâs

- ۳ -

المسلم من سلم المسلمون من سانه ويده

-3-

Müslim aña dirlar ki cemî'-i müslim
Şerrinden ola kavlen ve fi'len sâlim
Bir ferde ezâ eylemeyüp 'âlemde
Höşnüd ola cümle halk andan dâ'im

- ۴ -

خصلتان لا تجتمعان في مؤمن البخل والخلق

-4-

Zinnet ile ictimâ idüp sū-i hulk
 Mü'min olana vāsıta-i şeyn olmaz
 Ma'lūm-ı sa'adet ki sa'd günlerde
 Bir karnde hiç kırân tahsîn olmaz

- 5 -

يشيب ابن ادم ويشب فيه خصلتان الحرص وطول الامل

-5-

İnsân kocadıkca iki vasf tâzelenür
 Tül-ı emel ile hırs-ı cem'-i dünyâ
 Bilmez ki cenâhaynı biten mür gibi
 Olmakda serî'u't-tayrân-ı ukbâ

- 6 -

من لم يشكر الناس لم يشكر الله

-6-

Şükr eylemeyen nâsa ni'am bâbında
 Şükr eylemez hâlik-i nâsa aslâ
 Hattı hüsnüñ vâhibine şükr eylemeyen
 İtmez kâtibine bi't-tarîkı'l-evlâ

- 7 -

من لا يرحم الناس لا يرحمه الله

-7-

Rahm eyle ki nâsa rahm itmezse kişi
 Rahm itmez imiş aña Cenâb-ı Allâh
 Bildiñse cezâ cins-i 'amelden idügin
 Elbette bu ma'nâdan olursuñ âgâh

- ۸ -

الدنيا ملعونة ملعون ما فيها الا ذكر الله تعالى

-8-

“Dünyâ-yı deniyye ve mâ-fihâ” nîñ
İndinde hiç i'tibârî yok Mevlâ'nîñ
Makbûl olan zikr-i Hudâ'dır ancak
Mazmûnı budur Hadîs'de istisnânîñ

- ۹ -

لعن عبد الدينار لعن عبد الدرهم

-9-

Oldı hedef-i la'net-i Mevlâ-yı rahîm
Ol kim atılır tîr gibi dünyâya
Dînâr u direm bende vü efkendesidür
Hayr itmez o'abd bir dahi Mevlâ'ya

- ۱۰ -

دم علي الطهارة يوسع عليك الرزق

-10-

Tathîre çalış zâhîr ile batınıñı
Terfî' olunur iki cihetden şânîñ
Zâhîrde ve bātında olur rızkı kesîr
Tahrine müdâvemet iden insânın

- ۱۱ -

لا يلدغ المؤمن من حجر واحد مرتين

-11-

Bir kerre zarar gördüñ ise bir yerden
 Gâyetde hazer eyle anıñ zarrından
 Bir sükbe girüp üsbi'i meldüğ olan
 Sürâh-be-sürâh kaçır şerrinden

- ۱۲ -

العدة دين

-12-

İncâz-ı va'd lâzıme-i zimmetdir
 İnde'l-küremâ farzdır edâ-yı mev'üd
 Va'diñe vefâ itmesen istisnâsız
 Hem deyniñ olur hem nev'-i kizbden ma'düd

- ۱۳ -

المجالس بالامانة

-13-

Bir meclis-i hâs içre bulunduñsa eger
 Esrârını fâş itme sakın yârâna
 Havvân dinür "meclis emânet" diyerek
 Esrârını izhâr iden ihvâna

- ۱۴ -

المستشار مؤتمن

-14-

Bir şeyde seniñle meşveret itse biri
 Ma'lûmuñ olan emre işâret eyle
 Şer ise idüp anı ol şeyden dür
 Hayr ise eger aña beşâret eyle

- ۱۵ -

السماح رباح

-15-

Sâmih ol müsâmih olma zîrâ ki semh
 Efzûn ider emvâlîni mânend-i nezh
 Hüsrân yüzi görmeyüp ticârâtında
 Dâreynde nice yüzden eylersiñ rebh.

- ۱۶ -

الدين شين الدين

-16-

Dünyâ-yı denî içün medyûn ola
 Kalma zîr-i bâr-ı minnet dâ'inde
 Virme kemâl-i dîne hâlel mümkin ise
 Zîrâ ki deyn şeyndir emr-i dinde

- ۱۷ -

القناعة مال لا ينفد

-17-

Mâlik olagör kenz-i kanâ'at var iken
 Anıñ gibi mâl-i bi-pâyân olmaz
 Hubb-ı mâ-sivâdan el çeküp kâni' olan
 Dervîş gibi dâreynde sultân olmaz

- ۱۸ -

الصبيحة تمنع الرزق

-18-

Bi-dār olanıñ vakt-i subhda her bār
 Rızk-ı zāhir ü bātını efzūn olur
 Hāb-ı subh ile fakat şeref eyleyenıñ
 Zāhirde olan rızkı dahi dūn olur

- ۱۹ -

آفة السماح المنّ

-19-

Kerm-i keremiñ semārı çokdur lākin
 Fersūde ider bād- ı hazān-ı minnet
 Āmihte-i minnet-i cüz'ı ni'am
 Sūretde sehā olur ma'nen zınnet

- ۲۰ -

السعيد من وعظ بغيره

-20-

Dāreynde sa'id odur ki ibretle bakup
 Halkıñ ide hüsn ü kubh a'mālını derk
 Etvārına muttali' olup ağyārıñ
 Makbūlüni ahz eyleye medhūlüni terk.

- ۲۱ -

كفي بالمرء انما ان يحدث بكلمة سمع

-21-

"Men yesma' yehal" üzre her mesmū'ıñ
 Tashih u ayān eylemeden itme beyān
 İnsān olana yeter bu isyān ki ider
 Her mahfūz-ı gūşını melfūz-ı lisān

- ۲۲ -

کفی بالموت واعظا

-22-

Yād eyle gönül ol günü kim āhir kār
 Terk ide seni kabre koyup yārānī
 Yetmez mi saña mev'ıza-i 'uzmāsı
 Kürsī-i musallāya çıkan mevtānī

- ۲۳ -

خير الناس انفعهم للناس

-23-

Sa'y eyle ziyāde nef'-i nāsa zirā
 Ol nef' hakikatde saña rāci'dir
 Mantūk-ı Hadis-i Fahr-i ālem üzre
 Hayru'n-nās odur ki nāsa pek nāfi'dir

- ۲۴ -

ان الله يحب السهل الطلق

-24-

Maksūduñ eger rızā-yı ma'būd ise
 Hōş-tab' u şüküfte-dil, güşād-ebrū ol
 Ğazbān olup fazz u ğalİZü'l-kalb olma
 Ğāyetde halīm ü nerm-hū hōş-gū ol

- ۲۵ -

تهاد واتحابوا

-25-

İhdâ ile a'dâyı eviddâ eyle
Zîrâ ki hediyye matlaba hâdidir
İnsân biribirine ihdâ itmek
Biribirini muhubbine bādīdir

- ۲۶ -

اطلبوا الخير عند حسان الوجوه

-26-

İhsânı hısândan taleb it da'imâ
Sarf itme âb-ı rüyîñi zîşt-rüya
Ber-ma'nâ-i zâhir, 'unvânu'l-bâtın
Mâ'il olur ekseri hısân ihsâna

- ۲۷ -

زر غبا تردد حباً

-27-

Her gün varup ahbâbıñı virme sıklet,
İhlâsa halel virür devâm-ı ülfet
Mânend-i teb-i gıb nevbetle gelüp
Bir gün sıklet eyle bir gün hıffet

- ۲۸ -

طوبى لمن شغله عيبه عن عيوب الناس

-28-

Tahsîn ü sad-âferin ol' ârife ki
Eyler umûr-ı beytini ru'yetde şitâb
Meşgûl olup kendi uyûbıyla ider
Ebvâb-ı uyûb-ı nâsa irhâ-yı hicâb

- ۲۹ -

الغني اليأس ممافي أيد الناس

-29-

Zan itme ğinā kesret-i emvāledir
 Belki māl-ı digerānı istiskāledir
 Mevcūd ile iktifā idüp'ālemde
 Māl-ı nāsdan ye's ü ferāğ-ı bāledir

- ۳۰ -

من حسن اسلام المرء تركه مالا يعنيه

-30-

Esbāb-ı kemāl ehl-i İslām dandır
 Terk-i nā-mühim ide hem ihtimām-ı ehem
 Sad-güne levāzım var iken lāyık mı
 Bî-hüde hiç iltizām-ı mā-lā-yelzüm

- ۳۱ -

ليس الشديد بالصرعة إنما الشديد الذي يملك نفسه عند الغضب

-31-

Nefsinde cihān pehlevānı olamaz
 Ol şahs ki akviyāyı yıkup hālik olur
 Nefsü'l-emrde her pehlevān oldur ki
 Hîn-i ğazabında nefsine mālîk olur

- ۳۲ -

ليس الغني عن كثرة العرض إنما الغني غني النفس

-32-

Zan itme ğinā kesret-i dünyā iledir
 Belki mā-sivādan istiġnā iledir
 A'rāz-ı dehrden nefsini i'rāz idüp
 Kalbini cümle şeyden iġnā iledir

- ۳۳ -

الحزم سوء الظن

-33-

Her kārda ihtiyāt idüp hıfz eyle
 Dā'im bu zamāne halkınıñ keydinden
 Sū-i zan ile nāsa idüp nev'-i nazar
 Kurtar yakañı keydleriniñ eydinden

- ۳۴ -

العلم لا يحل منعه

-34-

Bir mes'ele-i nāfi'a sorsa birisi
 Muhtāc-ı su'āl ise cevāb elzem olur.
 Vārid oldı bir Hadīs'de kim ketm itse
 Ukbāda licām-ı nār ile mülcem olur

- ۳۵ -

الكلمة الطيبة صدقة

-35-

Red eyleme bir sā'ili unı ile eger
 Makdūr degil ise edā-i nafaka
 Kavı-i leyyin ile lutf idüp red eyle
 Oldı kelimāt-ı tayyibe zırā sadaka

- ۳۶ -

کثرة الضحك تميم القلب

-36-

Çok hande idüp eyleme izhâr-ı sürür
Eyle ne kadar girye iderseñ düstür
Her kesret-i dahk ider imâte kalbi
İhyâ ider ammâ ki bükâ-i mevfür

- ۳۷ -

الجنة تحت اقدام الامهات

-37-

Hizmetde kusür itme sakın mâderiñe
Būs it kademin rızāsına eyle nazar
Taht-ı kadem-i ümde ara cennâtı
Çün böyle buyurdu Hazret-i Peyğamber

- ۳۸ -

البلاء موكل بالمنطق

-38-

Çok söyleme hıfz eyle lisânıñ zîrâ
İnsân ne bulursa hep lisânıyla bulur.
Tefvîz olundu çün beliyye nutka
Anuñ için ekseri nutkdan hâsıl olur

- ۳۹ -

النظرة سهم مسموم من سهام ابليس

-39-

Nā-mahreme şehvetle idüp kat'-ı nazar
 İtme hedef-i sehm-i nigāh-ı ta'yin
 Kendi terkeşiniden ok virüp iblise
 Olma hedef-i tır-i zehr-nāk-ı la'in

- ٤٠ -

لا يشبع الموء من دون جاره

-40-

Hem-sāyesiniñ cū'ını idrāk idicek
 Mü'min olana şib' hāsıl olmaz
 "Lā-yüsminü lā-yüġni"yle kāni' olur
 Mādām ta'am cārına vāsıl olmaz

Sad-hamd Hudā'ya kim bu nazm-ı Hadis
 'Avn u keremiyle buldı tahrir itmām
 Bu hüsn-i hitām ile ümmid iderim
 'Abd-i nāsih-ı 'acize de hüsn-i hitām